

Zo sympózia o Slovákoch v Maďarsku

Mária Homišinová, homisin@saske.sk

V dňoch 15.-16.X. 1999 sa v Číve (Piliscsév) v Maďarsku uskutočnilo sympóziu o pilišských Slovákoch (slovenské obce a osady v pilišských horách severného Maďarska) organizované pri príležitosti 300. výročia založenia Čívy Slovákami pod názvom "Z dejín a kultúry pilišských Slovákov".

Išlo v poradí už o piate sympóziu, ktoré Slovenský výskumný ústav Zväzu Slovákov v Maďarsku (so sídlom v Békešskej Čabe) spolu s príslušnými obecnými samosprávami a slovenskými menšinovými samosprávami realizoval pri príležitosti okrúhlych výročí usídlenia Slovákov v Maďarsku a založenia jednotlivých slovenských osád - obcí (v roku 1993 - 275 rokov Békešskej Čaby, 1997 - 275. výročie príchodu Slovákov do Sarvaša, Poľného Berinčoka, Slovenského Komlóša). Podľa vyjadrenia organizátorov, zmyslom realizovaných sympózií bolo na jednej strane priblížiť históriu a kultúru slovenských obcí, na druhej strane pozdvihnúť národnostné ctenie, upozorniť na súčasný život, prejavy tradičnej kultúry a problémy obyvateľov slovenských obcí v Maďarsku. Hlavným cieľom bolo predovšetkým prispieť k prehĺbeniu národnostného povedomia Slovákov v Maďarsku.

Aj spomínané sympóziu v Číve sa nieslo v duchu predchádzajúcich sympózií.

V prvý deň rokovania bola venovaná pozornosť referátom z oblasti kultúry a dejín jednotlivých pilišských obcí, ktoré predniesli národopisci, historici, kulturológovia, lingvisti, ako aj predstavitelia slovenských inštitúcií a škôl. V referátoch sa často poukazovalo na osobitosť pilišských slovenských osád, v ktorých v súvislosti s používaním slovenského jazyka je situácia oproti ostatným slovenským jazykovým ostrovm najstabilnejšia. Dozvedeli sme sa podrobnosti z histórie pilišských obcí - Číva, Mlynky, Kestúca. Zaujímavými boli referáty sprístupňujúce poznatky o tradičnej kultúre pilišských Slovákov, kalendárnych zvykoch a piesňach čívskych Slovákov. Dopĺňali ich poznatky z náboženského života pilišských Slovákov, konkrétne ľudové modlitby a rozlúčka s mŕtvym v Číve.

Druhý deň sympózia bol sčasti venovaný informáciám o inštitucionálnej základni Slovákov v Maďarsku (genéza inštitúcií Slovákov v Maďarsku po páde revolúcie v roku 1956, pôsobenie Slovenských menšinových samospráv), ale predovšetkým vedecko-výskumnej problematike.

Veľký priestor v programe sympózia bol venovaný bloku - národnostnosociologické výskumy Slovákov v Maďarsku. Tu odzneli referáty maďarských sociológov analyzujúce výsledky sociologických výskumov uskutočnených v Číve v rokoch 1989-1998. Zároveň zástupcovia Spoločenskovedného ústavu SAV v Košiciach (sociológ, sociálny psychológ) prezentovali čiastočné výsledky (v súčasnosti prebiehajú ďalšie analýzy) sociologického výskumu zameraného na skúmanie postavenia slovenskej inteligencie v Maďarsku, uskutočneného v roku 1998 za spolupráce so Slovenským výskumným ústavom v Békešskej Čabe.* Konkrétne išlo o výsledky analýzy niektorých otázok etnickej identity slovenskej inteligencie v Maďarsku. Účastníci sympózia boli zároveň informovaní o ďalších analýzach výskumných zistení spomínaného výskumu, ako aj o cieľoch a zámeroch pripravovaného sociologicko-sociálnopsychologického výskumu "Medzigeneračné súvislosti etnickej identity slovenskej rodiny v Maďarsku", ktorého realizácia sa plánuje na rok 2000 (opäť za spolupráce so Slovenským výskumným ústavom v Maďarsku).

Záverom je treba dodať, že celý priebeh sympózia sa niesol nielen v slávnostnom duchu osláv, ale aj srdečnom duchu slovenských tradícií - počnúc privítaním účastníkov chlebom a soľou, končiac pozvaním na slávnosť vinobrania. Usporiadateľmi bolo sympóziu zorganizované na vysokej organizačnej úrovni

(spojené s prehliadkou kultúrneho domu, dedinského múzea) vrátane patričnej publicity (tlač, rozhlas, televízia). Na sympóziu sa zúčastnili aj predstavitelia maďarských vládnych i nevládných inštitúcií (zástupca maďarskej vlády, MAV), ako aj predstavitelia slovenskej menšiny (zástupca celoštátnej slovenskej samosprávy, poslankyňa Maďarského parlamentu za slovenskú menšinu) a ďalší hostia.

Zdá sa, že tento druh etnouvedomovacích aktivít zo strany organizátorov a príslušných slovenských inštitúcií, si našiel svoje miesto nielen v povedomí príslušníkov slovenskej menšiny v Maďarsku. Zostáva už len dúfať v pokračovanie zavedenej tradície a tešiť sa na pozvanie osláv ďalšej z celého radu slovenských osád či obcí.

Poznámka: *Spomínaný sociologický výskum mal charakter aplikovaného terénneho výskumu. Jeho ciele boli široko koncipované - bol zameraný na zistenie stavu etnického povedomia príslušníkov slovenskej inteligencie v Maďarsku, na hodnotenie postavenia slovenskej menšiny v Maďarsku, na procesy ovplyvňujúce národnostný život menšiny v minulosti i v súčasnosti. Bol realizovaný vo vybraných lokalitách Maďarska - v ôsmich župách (Békés, Csongrád, Pest, Heves, Komárom, Nógrad, Szabolcs, Borsód). Výskumnú vzorku tvorilo 408 respondentov, príslušníkov slovenskej inteligencie. Výber sa uskutočňoval náhodne s prihliadnutím na ovládanie slovenského jazyka, slovenský pôvod a vzdelanie. Hlavnou výskumnou technikou bol viacpoložkový dotazník distribuovaný v slovenskom i maďarskom jazyku. Výsledky boli spracované pomocou štatistického programu Statistica/w, predovšetkým pomocou matematicko-štatistických metód.